

Memorandum

Dat doet de deur dicht

Over wanpraktijken bij gerechtsdeurwaarders

April 2007

I. Inleiding

Armoedeverenigingen en hulpverlenende organisaties, zoals de diensten schuldbemiddeling, stellen de jongste jaren steeds meer wanpraktijken bij gerechtsdeurwaarders vast. Het gaat hierbij zowel om incassopraktijken (doorgaans aanmaningsbrieven), als om wantoestanden bij de beslaglegging op goederen. Hoewel vele gerechtsdeurwaarders zich bewust zijn van de problemen en van de noodzaak om het imago op te poetsen, is er op het terrein nog niet veel verandering merkbaar.

Deze klachten zijn dan ook niet nieuw en werden al verschillende keren gesignaleerd. Zo bundelde het Vlaams Centrum Schuldbemiddeling eind 2006 nog een aantal veel voorkomende klachten om die over te maken aan de minister van Justitie, de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders en de arrondissementskamers (de organisaties van de gerechtsdeurwaarders per gerechtelijk arrondissement). Naast de minister hebben slechts vier arrondissementskamers hierop een – doorgaans formele – reactie gegeven.

De klachten moeten worden gezien in het licht van twee evoluties:

- Waar gerechtsdeurwaarders vooral bekend zijn voor hun traditionele, wettelijke bevoegdheid om beslag te leggen, gaan de jongste jaren steeds meer gerechtsdeurwaarders over tot invorderingspraktijken, zonder dat er sprake is van enige uitvoerbare titel. - We spreken dan van een minnelijke invordering van schulden. - Hulpverleners, in het bijzonder van de diensten schuldbemiddeling, signaleren vanuit hun ervaringen regelmatig praktijken van gerechtsdeurwaarders in dit kader waarvan de wettigheid kan worden betwist of die op zijn minst toch bedenkelijk zijn.
- De beslaglegging op iemands goederen, die tot de monopolieopdracht van de gerechtsdeurwaarders behoort, wordt hoe langer hoe meer als archaïsch ervaren. Velen zijn dan ook van mening dat de beslagprocedure een dermate vernederende aangelegenheid is dat deze zo veel mogelijk moet worden vermeden.

II. Een aantal veel voorkomende klachten

1. De gerechtsdeurwaarder als incassobureau

Vele gerechtsdeurwaarders nemen opdrachten aan waarbij tot schuldinvordering wordt overgegaan zonder dat deze gebaseerd is op een uitvoerbare titel. Met deze opdrachten komen zij buiten het takenpakket waarover zij het wettelijke monopolie hebben en begeven zij zich op het terrein van de incassobureaus.

Buitengerechtelijke invorderingsactiviteiten worden gereguleerd door de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument. Niettemin zijn gerechtsdeurwaarders die zich op het pad van de minnelijke invordering van schulden begeven, niet onderworpen aan alle wettelijke bepalingen die van toepassing zijn op de incassobureaus.

In de praktijk stellen hulpverleners vaak volgende praktijken vast bij de minnelijke invordering van schulden door gerechtsdeurwaarders:

- In aanmaningsbrieven merken we veelal de vermelding dat bij niet-betaling zal worden overgegaan tot een gerechtelijke procedure (dagvaarding) en dat de kosten daarvan ten laste zullen vallen van de bestemming. Nochtans komt het enkel de rechter toe om de partij die in het ongelijk wordt gesteld te veroordelen tot betaling van de kosten. Nu is het zo dat veel schuldenaars weigeren te betalen omdat zij de schuldvordering betwisten, zodat nog niet zeker is wat de uitkomst zal zijn van een eventuele gerechtelijke procedure.

Vb.: In een aanmaningsbrief eist een gerechtsdeurwaarder betaling van achterstallige GSM-kosten (347,64 euro), vermeerderd met aanmaningskosten (60,62 euro) en een schadevergoeding. Een uittreksel :

« Bij gebrek aan positieve reactie binnen de ACHT DAGEN NA HEDEN hebben wij de ONOMKEERBARE OPDRACHT OVER TE GAAN TOT HET INLEIDEN VAN DE GERECHTELIJKE PROCEDURE TE UWER LASTE. In geval van positieve beslissing kunnen kosten van VONNISNAME en uitvoering bij RECHTSMACHT, oplopen tot 650 euro en meer!!! «

Men dient zich af te vragen of dergelijke formuleringen niet strijdig zijn met het verbod van mededelingen die onjuiste juridische bedreigingen of die onjuiste inlichtingen over de gevolgen van een wanbetaling bevatten (art. 3, §2, tweede streepje wet van 20 december 2002).

- Bij minnelijke invordering van schulden rekenen de gerechtsdeurwaarders de consument aanzienlijke kosten aan die hetzij voorzien zijn in hun tarieven (vb. "aanmaningskosten"), hetzij niet voorzien zijn in hun tarieven (Vb. "kosten kantoor", "administratiekosten", enz.). Hierbij moet men voor ogen houden dat voor incassobureaus het verbod geldt om aan de consument enige andere vergoeding te vragen dan de overeengekomen bedragen in de onderliggende overeenkomst in geval van niet-naleving van de contractuele verbintenissen (art. 5 wet van 20 december 2002). Deze bepaling is niet van toepassing op minnelijke invorderingen door gerechtsdeurwaarders in de uitoefening van hun ambt.

Vb.: Dat de afrekening door de verschillende bijkomende kosten sterk kan oplopen illustreert dit voorbeeld uit een aanmaningsbrief:

31/05/2006	Hoofdsom met intresten	1270,63
	Moratoire intresten op 1207,63 euro van 23/09/2006	
24/08/2006	Berekende intresten klant	572,72
	Kosten kantoor	67,95
	Toekomend aan cliënt	238,35
	Inningsrecht	18,46
	Intresten	2,92
	Totaal	2171,03

- In de aanmaningsbrieven worden vaak allerlei posten opgesomd waarvan de schuldenaar de herkomst niet kan nagaan, noch hoe die bedragen berekend worden. Meestal beperkt men zich tot de opsomming van de verschillende posten onder benamingen als “hoofdsom”, “intresten”, “aanmaningskosten”, “inningsrechten”, enz.. Bij de vermelding van intresten, zoals nalatigheidsintresten, wordt niet verklaard wat de intrestvoet is en over welke periode (hoeveel dagen) die aangerekend is.

Voor incassobureaus geldt de verplichting om de minnelijke invordering te laten voorafgaan door een schriftelijke ingebrekestelling, die een aantal verplichte vermeldingen bevat (art. 6, wet 20 december 2002). Zo moet onder meer een duidelijke beschrijving en verantwoording worden gegeven van de bedragen die van de schuldenaar worden geëist. Ook deze bepaling is niet van toepassing op minnelijke invorderingen door gerechtsdeurwaarders in de uitoefening van hun ambt.

- Wanneer gerechtsdeurwaarders overgaan tot een minnelijke invordering van schulden gebruiken zij voor hun aanmaningsbrieven hun gebruikelijke briefpapier. In het briefhoofd staat dan vermeld dat de afzender een gerechtsdeurwaarder is. Vele consumenten geraken daardoor geïntimideerd. Niet iedereen weet trouwens dat de gerechtsdeurwaarder in de minnelijke fase niet kan overgaan tot dwangmaatregelen. De aanmaningsbrieven vermelden trouwens doorgaans niet dat het om een minnelijke invordering gaat.

Wij pleiten ervoor dat de gerechtsdeurwaarders die overgaan tot een minnelijke invordering van schulden alle bepalingen van de wet van 20 december 2002 moeten naleven, met uitzondering van de inschrijvingsplicht bij de FOD Economie. Dit betekent dat volgende bepalingen van toepassing worden op gerechtsdeurwaarders die minnelijk schulden invorderen:

- Het verbod aan de consument enige andere vergoeding te vragen dan de overeengekomen bedragen in de onderliggende overeenkomst in geval van niet-naleving van de contractuele verbintenissen (art. 5).

➤ De schriftelijke ingebrekestelling bij het begin van de minnelijke invordering, met verplichte vermeldingen (zoals onder meer een duidelijke beschrijving en verantwoording van de geëiste bedragen – art. 6).

➤ De informatieverplichting bij huisbezoeken (art. 7).

➤ De naleving van de bepalingen van de wet van 20 december 2002 door de gerechtsdeurwaarders die minnelijke invordering van schulden verrichten, wordt gecontroleerd door de Algemene Directie Controle en Bemiddeling.

Ten slotte moet de gerechtsdeurwaarder tegenover de consument voldoende duidelijk maken dat hij volstrekt buiten zijn taak van uitvoerder van beslagleggingen optreedt. De draagwijdte van het wettelijke verbod om verwarring te scheppen over zijn hoedanigheid (art. 3, §2, eerste streepje) moet worden verduidelijkt.

2) Het beslag

Beslagleggingen die niets opleveren

Wanneer goederen van geringe waarde zijn, is de opbrengst van een openbare verkoop tengevolge van een roerend beslag nauwelijks voldoende om de kosten van het beslag te dekken (hoofdzakelijk de vergoeding van de gerechtsdeurwaarder). Vanuit economisch oogpunt is in zulke situatie de volledige operatie nutteloos. De schuldeiser noch de schuldenaar heeft daar enige baat bij. De schuldeiser realiseert zelfs geen gedeeltelijke aanzuivering van wat aan hem verschuldigd is. De schuldenaar van zijn kant ziet zich geconfronteerd met bijkomende schulden.

Een mogelijke oplossing zou erin kunnen bestaan het risico van een nutteloze beslagprocedure bij de schuldeiser te leggen. De wet bepaalt vandaag dat de kosten van een beslagprocedure ten laste vallen van degene bij wie het beslag wordt gelegd. Hierop zou een uitzondering kunnen worden gemaakt wanneer de kosten van een beslaglegging niet worden gedekt door de opbrengst van die beslaglegging. De kosten daarvan blijven dan ten laste van degene die om de beslaglegging heeft verzocht, zonder enige mogelijkheid om die nog te verhalen. Tevens kan eraan worden gedacht de gerechtsdeurwaarder de mogelijkheid te geven om in dergelijk geval een opdracht te weigeren.

Dreiging met beslagen en opeenvolgende beslagen

Op terrein dreigen gerechtsdeurwaarders dikwijls met beslagleggingen. Deze beslagleggingen hebben tot doel de schuldenaar aan te zetten tot betaling van zijn schulden (dikwijls ten nadele van de betaling van zijn huur of gas- of elektriciteitsrekeningen) en aldus de openbare verkoop van het weinige dat hij heeft te vermijden. Onder druk wordt een betaling gedaan aan de gerechtsdeurwaarder die meestal amper de gedane kosten dekt.

Daarom lijkt het ons essentieel :

- een einde te stellen aan dit type van beslag door het procesverbaal van niet-bevinding aan te moedigen in situaties waarin de goederen van geringe waarde zijn of wanneer de opbrengst van de verkoop van de goederen niet genoeg is om de kosten van beslaglegging te dekken. Daarin wordt vermeld dat de voor beslag vatbare goederen van de schuldenaar kennelijk ontoereikend zijn om de kosten van de procedure te dekken. Het nieuwe artikel 1390, §1 Ger. W., ingevoerd door de wet van 29 mei 2000, dient daartoe te worden uitgevoerd.
- een einde te stellen aan opeenvolgende beslagen (meerdere gerechtsdeurwaarders nemen de goederen van eenzelfde schuldenaar in beslag of eenzelfde gerechtsdeurwaarder legt verschillende keren beslag op dezelfde goederen van eenzelfde schuldenaar) door de oprichting van het Centraal bestand van berichten van beslag zoals voorzien door de wet van 29 mei 2000. Teneinde een opstapeling van nutteloze kosten te vermijden, zowel voor de schuldenaar als voor de schuldeiser, voorziet artikel 1391, lid 3 Ger. W. in de verplichting voor de gerechtsdeurwaarder om vooraf de berichten van beslag te raadplegen.

Onduidelijke akten

- De akten van gerechtsdeurwaarders zijn doorgaans zeer onduidelijk opgesteld:
 - Geen normale zinsbouw, maar een “zinsconstructie” die zich over de gehele akte uitstrekt.
 - Verouderde en/of technische termen die lang niet door iedereen worden begrepen (vb. “grosse”).
- In de gerechtelijke invordering is de afrekening van de kosten wel zeer cryptisch. Zo worden geïjkte afkortingen gebruikt waarvan de betekenis de consument ontgaat.

Vb.: Een dwangbevel vermeldt op de laatste bladzijde onderaan "Kost: tweeënzeventig euro vierenzeventig cent".

In de marge worden die kosten dan als volgt verantwoord:

VR	28.92
DOS	11.65
RINL	10.65
ROLG	2.73
RS	8.95
VACB	9.39
	<hr/>
	72.29
UINL	0.15
	<hr/>
	0.15
	72.29
	<hr/>
tot	72.44

Men zal als consument maar weten dat bijvoorbeeld VR staat voor “vast recht” en wat een vast recht is.

Wij pleiten voor duidelijke brieven en akten van gerechtsdeurwaarders, die voor eenieder begrijpbaar zijn. Dit kan onder meer worden bereikt door de opstelling van modelbrieven en modelakten.

Geen plaats voor vragen en klachten

Personen die klachten hebben in verband met praktijken van gerechtsdeurwaarders kunnen hiervoor op heden terecht bij de arrondissementskamers. Het gaat hierbij om een instantie die is samengesteld door de gerechtsdeurwaarders zelf. Bovendien beschikt de raad van arrondissementskamers slechts over geringe instrumenten om sanctionerend op te treden bij inbreuken.

Gezien de grote klachtenstroom over onaanvaardbare praktijken door gerechtsdeurwaarders is er dringend nood aan een meldpunt of ombudsdienst. Een dergelijk meldpunt of dergelijke ombudsdienst kan geïnstalleerd worden bij de Nationale Kamer van Gerechtsgerechtsdeurwaarders, op voorwaarde dat er een objectieve samenstelling komt van die ombudsdienst met vertegenwoordigers van andere organisaties, zoals armoedeverenigingen. Misbruiken en het aanrekenen van nodeloze kosten kunnen hier aangemeld worden en daadwerkelijk opgevolgd en gesanctioneerd worden.

De lijst van goederen die niet in beslag kunnen worden genomen

Artikel 1408 van het Gerechtelijk Wetboek bevat een lijst van goederen die niet in beslag kunnen worden genomen. De bedoeling van die lijst is te komen tot een evenwicht tussen enerzijds de noodzaak voor de schuldeisers om betaling van hun schulden te verkrijgen en anderzijds de wens om de beslagene nog een zeker menswaardig bestaan te garanderen.

Lectuur van deze bepaling leert ons echter dat deze niet geheel is aangepast aan het huidige tijdperk. Enerzijds vermeldt de lijst wel zaken zoals “een koe, of twaalf schapen of geiten...”, maar anderzijds ontbreken verschillende goederen die in onze huidige samenleving vrijwel als onmisbaar worden beschouwd. Wij denken hierbij in de eerste plaats aan diverse communicatiemiddelen die vandaag sterk ingeburgerd zijn. Een aanpassing van de lijst van artikel 1408 dringt zich dus op.

III. MEMORANDUM

De leden van het platform vragen de overheid de realisatie van volgende beleidsvoorstellen in verband met gerechtsdeurwaarders en beslagrecht:

- De gerechtsdeurwaarders die overgaan tot een minnelijke invordering van schulden moeten alle bepalingen van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van de consument naleven, met uitzondering van de inschrijvingsplicht bij de FOD Economie. De naleving daarvan wordt gecontroleerd door de Algemene Directie Controle en Bemiddeling van de FOD Economie.
- De huidige praktijk waarbij beslagen worden gelegd die niets opleveren moet aan banden worden gelegd.
- Er moet een informatieplicht in hoofde van de gerechtsdeurwaarder tegenover de schuldenaar worden ingevoerd in verband met diens rechten en plichten.
- Er moet een meldpunt of ombudsdienst worden opgericht waar mensen terecht kunnen met vragen en klachten over beslagprocedures.
- Het Centraal bestand van berichten van beslag moet dringend geïnstalleerd worden om ervoor te zorgen dat bij dezelfde persoon geen beslag gelegd wordt door verschillende gerechtsdeurwaarders. Dergelijk Centraal bestand kan ook het nodige statistische materiaal leveren (hoeveel beslagen, hoeveel verkopeningen per gerechtsdeurwaarder,...).
- De lijst van niet voor beslag vatbare goederen moet worden aangepast.